

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, E-vastuualue
TE-toimistot

21.2.2013

TEM/2905/03.01.04/2012

Täydennys työ- ja elinkeinoministeriön linjauksiin nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa

Nuorisotakuun toteutus on hallituksen ja työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kärkihanke, joka kiinnostaa myös toimijoita muissa EU-maissa. Nuorisotakuun toimeenpanoa seurataan tämän vuoksi erityisen tarkasti (mm. hallitusohjelman ja tulostavoitteiden toteutumisen seurannat, media). Nuorisotakuun toimeenpanon vauhdittamiseksi valtion talousarvioon on saatu lisää määrärahoja. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) hakee hallituksen puolivälitarkastelussa lisärahoitusta oppisopimuskoulutukseen.

TEM:n linjaukset nuorisotakuun toimeenpanossa on lähetetty ELY-keskuksille ja TE-toimistoille 8.1.2013. (TEM/2905/03.01.04/2012) Linjauksissa määritellään ELY-keskuksen elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri -vastuualueen ja TE-toimiston johtajan toimeenpano- ja seurantavastuut.

Tässä kirjeessä selvennetään 8.1.2013 annettujen linjausten ja ohjeldien niitä kohtia, jotka ministeriöön tulleen palautteen perusteella vaativat vielä tarkennuksia. Näitä ovat

- takuuseen sisältyvien palvelujen tarjoaminen
- työpaja palvelujen järjestäjänä
- nuorten oikeus kulukorvaukseen
- Sanssi-kortin kohderyhmän laajentuminen koskemaan kaikkia alle 30-vuotiaita.

Nuorisotakuun piiriin kuuluvia asiakkaita on TE-toimistojen kaikilla palvelulinjoilla. Tämä tarkoittaa, että kaikkien TE-toimistossa työskentelevien asiantuntijoiden on tunnettava nuorisotakuun sisältö ja tiedettävä, mitä sen toimeenpano käytännössä tarkoittaa. Takuun toimeenpanossa on noudatettava valtakunnallisia linjauksia eikä alueellisia linjauksia saa tehdä.

Mitä nuorisotakuu tarkoittaa

Hallituksen linjaamasta nuorten yhteiskuntatakuusta, koulutustakuusta ja nuorten aikuisten osaamisohjelmasta käytetään vuoden 2013 alusta lukien yhtä käsitettä **nuorisotakuu**.

Nuorisotakuun tavoitteena on auttaa nuoria pääsemään koulutukseen ja työelämään. Nuorisotakuun onnistunut toteutus edellyttää valtion ja kuntien viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyötä. Takuun toteutumisen keinoja ovat nuorten työvoima- ja elinkeinopalvelut (TE-palvelut), koulutustakuun toimet, nuorten aikuisten osaamisohjelma, nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö ja kuntoutuspalvelut mukaan lukien kuntien sosiaali- ja terveystalot. Nuorisotakuun yhtenä periaatteena on, että nuoria kuullaan ja että nuoret voivat vaikuttaa oman elämänsä kulkuun. Nuorisotakuu tukee nuorten kasvua, itsenäistymistä ja elämänhallintaa.

Nuorisotakuusta ei ole erillistä lakia. Nuorisotakuun toimeenpanossa on tärkeää hyödyntää tehokkaasti olemassa olevan lainsäädännön mukaisia palveluita, joita ei toistaiseksi ole välttämättä täysimääräisesti osattu hyödyntää.

Nuorisotakuu TE-hallinnossa

TEM vastaa siitä, että työ- ja elinkeinopalveluilla (TE-palveluilla) edistetään alle 25-vuotiaiden ja 25–29-vuotiaiden vastavalmistuneiden nuorten työllistymistä mahdollisimman tehokkaasti. Samalla ehkäistään nuorten työttömyyden pitkittymistä.

Nuorisotakuun toteutumista TE-hallinnossa seurataan tiiviisti. Mittarina käytetään niiden alle 25-vuotiaiden sekä 25–29-vuotiaiden määrää, joiden työttömyys kestää yli 3 kuukautta. Samaa mittaria käytetään myös toiminnallisena tulostavoitteena. Vastavalmistuneiden 25–29-vuotiaiden työttömyyden keston laskenta aloitetaan vuoden 2013 alusta. Vastavalmistuneella tarkoitetaan henkilöä, joka on valmistunut edellisen 12 kk:n aikana. TEM seuraa palvelujen kohdentumista nuorille. Yksi seurannan kohde on palkkatuen käyttö. TE-toimistojen on muistettava merkitä ja pitää kirjaa myönnetyistä Sanssi-korteista. TEM seuraa korttien myöntämistä kuukausittain.

Nuorisotakuun seurantaan on tulossa myös muita kuin TE-hallinnon toimintaan liittyviä mittareita (indikaattoreita). Näitä saadaan, kun TEM:n tilaama nuorisotakuun tutkimuksellinen tuki valmistuu.

Nuorisotakuu opetushallinnossa ja sosiaali- ja terveystieteiden hallinnonalalla

OKM vastaa koulutustakuusta, joka koskee kaikkia perusopetuksen juuri suorittaneita. Koulutustakuun toteutus alkaa kokonaisuudessaan syksyllä 2013 yhteishaun uudistuessa. OKM vastaa myös nuorten aikuisten osaamisohjelmasta. Ohjelmaan kuuluvat uudet aloituspaikat ovat käytettävissä vuosina 2013–2016. Nämä paikat on tarkoitettu 20–29-vuotiaille nuorille, joilla ei ole ammattikoulutusta.

Lisäksi OKM vastaa etsivästä nuorisotyöstä ja nuorten työpajatoiminnasta.

OKM toimeenpanee koulutustakuuta ja nuorten aikuisten osamisohjelmia mm. uudistamalla yhteishaun valintakriteerejä, lisäämällä ja kohdentamalla uudelleen aloituspaikkoja sekä uusimalla oppisopimuskoulutukseen liittyviä käytäntöjä. On tärkeää, että myös TE-toimistojen asiantuntijat tuntevat uudet mahdollisuudet, jotta nuoria osataan neuvoa ja ohjata hakeutumaan sopivaan koulutukseen.

OKM ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (STM) valmistelevat uutta lakia oppilas- ja opiskelijahuollosta. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevään 2013 aikana. Lakiuudistus tuo psykologi- ja kuraattoripalvelut myös toisen asteen opiskelijoille ja opiskelijahuollon painopistettä siirretään ennaltaehkäisevään toimintaan nykyistä enemmän.

STM ja Kela vastaavat yhdessä kunnan terveydenhuollon kanssa kuntoutuksesta, nuorten terveystarkastuksista sekä nuorisotakuuta tukevista nuorten sosiaali- ja terveystieteiden palveluista sekä kuntouttavasta työtoiminnasta.

TE-hallinnossa toimeenpano perustuu lain mukaisiin palveluihin

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että ”*jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta*”.

TE-palveluihin kuuluu

- **työnvälityspalveluja** (mm. julkaistaan ja välitetään tietoja työpaikoista, etsitään ja tarjotaan työnhakijalle sopivia paikkoja),
- **tieto- ja neuvontapalveluja** (välitetään tietoa ja neuvontaa mm avoimista työpaikoista ja työnhausta, koulutus- ja muista osaamisen kehittämismahdollisuuksista, työmarkkinoista, aloista ja ammateista),
- **osaamisen kehittämispalveluja** (mm. ammatinvalinta- ja uraohjaus) sekä
- **yrittäjätoiminnan käynnistämisen- ja kehittämispalveluja.**

Nuorille tarjottavia palveluja ovat edellisiin liittyen erityisesti :

ura-, työnhaku- ja työhönvalmennus, työvoimakoulutus, työ- ja koulutuskokeilu, starttiraha ja palkkatuettu työ.

Edellä mainittujen palvelujen lisäksi TE-toimisto voi ohjata nuoren terveydentilan tutkimuksiin tai muihin nuoren yksilöllisesti tarvitsemiin muiden toimijoiden tarjoamiin palveluihin. Näitä voivat olla esimerkiksi Kelan tai sosiaalihuollon palvelut, joiden tarkoitus on erityisesti parantaa nuorten elämänhallintaa.

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta ei aseteta palvelun tarjoamiselle mitään ikärajoja. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi 16-vuotias voi osallistua palveluihin. Hänelle ei kuitenkaan voida maksaa palvelun ajalta työttömyysetuutta, koska työttömyysetuutta ei makseta alle 17-vuotiaille.

TE-hallinnossa nuorisotakuu toimeenpannaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisin palveluin. Toimeenpanossa on lainsäädännön lisäksi perehdyttävä ohjeisiin 'Työ- ja elinkeinoministeriön ohje julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain soveltamisesta' (Ohje 28.12.2012, TEM/439/00.04.01/2012) sekä työ- ja elinkeinoministeriön ohje työttömyysturvan työvoimapolitiittisista edellytyksistä (TEM/1446/00.11.03/2012). Alle 25-vuotiaiden nuorten oikeudesta työttömyysturvaan on kerrottu myös TEM:n 1.2.2013 päivättyssä kirjeessä "Alle 25-vuotiaiden ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta vailla olevien nuorten oikeudesta työttömyysetuuteen", TEM/288/07.10.02/2013 (liite 1).

TE-hallinnon palveluja nuorisotakuun toteuttamiseksi

Uravalmennus

Uravalmennuksen tavoitteena on auttaa nuorta selvittämään ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojaan. TE-toimisto voi ohjata nuoren uravalmennukseen, jos hän tarvitsee TE-palvelujen lisäksi erityistä panostusta tai toiminnallisia menetelmiä selkiyttääkseen itselleen omat uratavoitteensa.

Uravalmennuksessa työskennellään ryhmässä: keskustellaan, tehdään erilaisia harjoituksia ja kotitehtäviä. Valmennuksen aikana on tärkeää voida jakaa kokemuksia muiden samassa tilanteessa olevien nuorten kanssa. Valmennuksen aikana nuori saa tietoa koulutusmahdollisuuksista, aloista ja ammateista.

Valmennuksen aikana asiantuntija kartoittaa nuoren kanssa hänen tilanteeseensa, kiinnostukseensa ja osaamiseensa sopivia reittejä löytää paikkansa työelämässä. Valmennuksessa käsitellään eri koulutusvaihtoehtoja ja selvitetään niiden soveltuvuutta nuorelle. Työelämässä tarvittavia ominaisuuksia ja yleistaitoja käydään myös läpi. Samoin tutustutaan yrittäjyyteen yhtenä työllistymisen vaihtoehtona.

Uravalmennus voidaan yhdistää muihin palveluihin (esimerkiksi työkokeiluun) ja räätälöidä nuorille erilaisia palvelukokonaisuuksia. Onnistuneen valmennuksen jälkeen nuorella on to-

teuttamiskelpoinen kouluttautumis suunnitelma tai vastaava suunnitelma, jossa pitkän aikavälin tavoite on päästä työelämään. Uravalmennus voidaan toteuttaa myös työpajalla.

Nuori voi saada uravalmennusta enintään 40 päivää vuodessa.

Työnhakuvalmennus

Työnhakuvalmennuksen tavoitteena on tukea ja ohjata nuorta työn hakemisessa. Työnhakuvalmennus on työnhaun opiskelua ryhmässä. Valmennus parantaa nuoren työnhakutaitoja ja valmiuksia hakea omatoimisesti töitä. Nuori perehtyy työnhakuprosessiin ja oppii käyttämään työnhakukanavia. Lisäksi hän oppii arvioimaan laaja-alaisesti eri työpaikkavaihtoehtoja oman työnhakunsa näkökulmasta.

Työnhakuvalmennus voidaan räätälöidä nuorten tarpeisiin. Palvelun kesto on 5–20 päivää. Osa palvelusta voidaan toteuttaa yksilö- tai etätyöskentelyinä.

Työhönvalmennus

Työhönvalmennuksen kohderyhmänä ovat ne henkilöasiakkaat, jotka tarvitsevat tukea siirtymään työmarkkinoille ja pysyäkseen siellä. Työhönvalmennus voidaan yhdistää muihin työvoimapalveluihin.

Työhönvalmennusta ei ole tarkoituksenmukaista tarjota kaikille nuorille. Ensisijaisesti nuorten työnhakua on tuettava työnhakuvalmennuksella. *Työhönvalmennus on tarkoitettu ensisijassa niille nuorille, joilla on vaikeuksia itsenäisesti hakea ja löytää työtä.* Erityisesti työhönvalmennusta tulisi käyttää tukemaan niitä osatyökykyisiä (= vammaisia ja pitkäaikaissairaita) nuoria, joilla on suorittamansa ammatillisen koulutuksen jälkeen vaikeuksia sijoittua työmarkkinoille.

Valmennuksen sisältö määritellään asiakkaan palvelutarpeen mukaan ja esimerkiksi nuorille voidaan hankkia omia työhönvalmennuksia. Valmennuksen tavoite on tukea työllistymistä (myös palkkatuetuun työhön). Palvelussa on kolme osiota: henkilön osaamisen tunnistaminen ja työpaikan etsiminen, tuki työsuhteen alussa ja työhön kiinnittymisessä. Työhönvalmennusta voidaan käyttää myös tukemaan asiakasta, kun tämä hakeutuu tai siirtyy koulutukseen. Palvelua voidaan käyttää oppisopimuksen ja Toppis-mallin yhteydessä (Toppis=työvoimapolitiittisen koulutuksen yhdistäminen palkkatuetuun työhön). Työhönvalmennukseen voi kuulua lisäksi työnantajan neuvontaa ja työyhteisölle suunnattua tiedottamista.

Työhönvalmennus ei ole palveluohjausta. Se ei kuulu asiakkaan palveluprosessin siihen vaiheeseen, jossa asiakkaan tilanne vaatii tukea elämänhallintaan tai palveluverkostossa toimimiseen.

Työhönvalmennusta voidaan tarjota sekä yksittäisille nuorille että ryhmille. Nuori voi saada työhönvalmennusta enimmillään 50 tuntia 12 kuukauden aikana.

Työkokeilu

Vuoden 2013 alusta lukien työharjoittelu ja työelämävalmennus eivät enää ole kuuluneet TE-palvelujen valikoimaan. Nämä palvelut korvaa työkokeilu. Uuden julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaista työkokeilua voidaan käyttää henkilöasiakkaan ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämiseksi sekä työmarkkinoille paluun tukemiseksi.

Työkokeilu ammatillista koulutusta vailla oleville nuorille

Nuorisotakuun piiriin kuuluvalla nuorella, jolla ei ole ammatillista koulutusta, voidaan järjestää työkokeilu. *Tällöin työkokeilun ensisijainen tavoite on löytää nuorelle sopiva työ- tai koulutus-*

vaihtoehto. Työkokeilun avulla nuori voi selvittää, kiinnostaako ala tai ammatti häntä. Tavoitteena on, että työkokeilun jälkeen nuori hakeutuisi ammatilliseen koulutukseen tai oppisopimuskoulutukseen.

Koska nuorisotakuulla pyritään kestäviin ratkaisuihin, myös työkokeilun pitää tukea työllistymistä eikä esimerkiksi yksittäisenä toimenä vain katkaista työttömyyttä. Työkokeilu on järjestettävä siten, että se liittyy aidosti nuoren suunnitelmissa olevaan alaan tai ammattiin. Jos nuoren suunnitelmissa on työskentely terveydenhuoltoalalla, työkokeilu esimerkiksi myyjänä tai kahvilassa ei tue nuorta selkiyttämään ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojaan.

Silloin, kun tarkoitus on auttaa nuorta ammatinvalinnassa, työkokeilu on nivottava osaksi palvelukokonaisuutta. TE-toimiston nuorelle tarjoaman vahvan ohjauksellisen tuen (ammatinvalinta- ja uraohjaus) lisäksi työkokeilua voi esimerkiksi edeltää uravalmennus. Työkokeilun aikana tai sen jälkeen työhönvalmentaja voi tarvittaessa tukea ammatillista koulutusta vaille olevaa nuorta löytämään oppisopimuspaikan tai Toppis-koulutuksen työpaikan.

Työkokeilu ammatillisen koulutuksen suorittaneille alle 25-vuotiaille nuorille ja 25–29-vuotiaille vastavalmistuneille

Työkokeilua ei käytetä vastavalmistuneiden työkokemuksen hankkimiseksi eikä työmarkkinoille paluun tukemiseksi, vaikka vastavalmistuneen työttömyys uhkaisi pitkittyä yli kolmen kuukauden.

Vastavalmistuneiden ja muiden ammatillisen koulutuksen suorittaneiden nuorten työllistymistä tuetaan ensisijaisesti henkilökohtaisella työnvälityksellä, työnhakuvalmennuksella ja rekrytointitukena myönnettävällä palkkatuella (Sanssi-kortti). Lisäksi voidaan tarvittaessa käyttää työhönvalmennusta.

Työkokeilun käytössä on yksi poikkeus. TE-toimisto voi järjestää työkokeilun sellaiselle ammatillisen koulutuksen saaneelle alle 30-vuotiaalle nuorelle, joka on pitkään ollut poissa työelämästä joko pitkittyneen työttömyyden tai muiden syiden vuoksi (esimerkiksi perhevapaa). Tällöin työkokeilun tarkoituksena on arvioida, onko henkilön osaaminen ja työelämän valmiudet ajan tasalla.

Työkokeilu ja yrittäjyys

TE-toimistojen on aktiivisesti selvitettävä vastavalmistuneiden ja muiden ammatillisen koulutuksen suorittaneiden nuorten kiinnostusta yrittäjyyteen.

TE-toimisto voi järjestää työkokeilun, jonka tavoitteena on selvittää, olisiko yrittäjyys nuorelle sopiva uravaihtoehto. Tässä tarkoituksessa työkokeilu voidaan järjestää, jos nuorella on kiinnostusta yrittäjyyteen, mutta hän ei tiedä, millaista yrittäjän työ käytännössä on tai sopiiko hän yrittäjäksi. Myös tällöin työkokeilu on nivottava osaksi palvelukokonaisuutta.

Työkokeilua voi edeltää yrittäjävalmiuksien arviointi ja/tai uravalmennus. Työkokeilua voi seurata yrittäjäkoulutus ja/tai yrittäjäksi ryhtyminen starttirahalla.

Kuntoutus ja terveydentilan tutkimukset

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa lain soveltamisohjeessa on kerrottu, milloin julkisia työvoimapalveluja tarjotaan ammatillisena kuntoutuksena. Kuntoutus on käsitteenä laaja ja kattaa erilaisia palveluja. Ammatillisen kuntoutuksen vastuunjako on kuvattu edellä mainitun ohjeen liitteessä. On tärkeää, että kuntoutusta tarvitsevan nuoren kuntoutusprosessi käynnistyy tai jo käynnistynyt kuntoutusprosessi jatkuu.

TE-toimisto voi ohjata työttömän nuoren terveystarkastukseen (ohje 22.12.2012 TEM:n ohje työttömien työkyvyn arvioinnista ja terveystarkastuksiin ohjaamisesta, terveydenhuoltolaki 1326/2010). Nuoren terveydentilan selvittää ensisijaisesti kunnan terveydenhuolto. Kun TE-toimisto ohjaa nuorta terveydentilan tutkimuksiin, noudatetaan samoja prosesseja kuin muidenkin asiakkaiden ohjauksessa.

TE-toimisto voi hankkia työkyvyn arviointeja sellaisille nuorille, joilla terveysongelmat on asianmukaisesti todettu. Arvioinneilla työ- ja toimintakykyä selvitetään tarkemmin. Arvioinnin tuloksia verrataan niihin vaatimuksiin, joita nuori tarvitsee siinä ammatissa tai koulutuksessa, johon hän on hakeutumassa tai jota nuorelle on suunniteltu.

Kela tarjoaa erilaisia ammatillisen kuntoutuksen palveluja sellaisille nuorille, jotka eivät ole olleet vakiintuneesti työelämässä. Joskus voi olla epäselvää, mille taholle vastuu kuntoutuspalvelujen järjestämisestä kuuluu (lääkinnällinen, sosiaalinen tai ammatillinen kuntoutus) tai mikä taho asian hoitaa. Tällaisissa tilanteissa nuoren tilanteen voi ottaa käsiteltäväkseen paikallisen kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä (laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä 497/2003).

Palkkatuki ja Sanssi-kortti

Palkkatuki auttaa työkokemuksen hankkimisessa ja rekrytointikynnyksen ylittämässä

Palkkatuella pyritään edistämään nuorten mahdollisuuksia saada työtä ja työkokemusta. Työnantajalle maksettavalla palkkatuella kompensoidaan palkattavan työntekijän – esimerkiksi vastavalmistuneen, jolla ei vielä ole työkokemusta alalta – alentunutta tuottavuutta.

Nuorisotakuun piiriin kuuluvat myös alle 30-vuotiaat vastavalmistuneet. Sanssi –kortin kohderyhmä on laajentunut koskemaan kaikkia alle 30-vuotiaita työttömiksi ilmoittautuneita nuoria.

Koska työkokeilu ei voi käyttää työkokemuksen hankkimiseksi, TE-toimistojen on nuorisotakuun toimeenpanossa panostettava työpaikkojen etsimiseen ja tarjoamiseen vastavalmistuneille ja muille ammatillisen koulutuksen suorittaneille. Työkokemuksen saamisen kannalta on tärkeää, että myös määräaikaiset työmahdollisuudet otetaan huomioon.

Uusia työpaikkoja syntyy eniten yrityksiin. Osa työnantajista tuntee hyvin palkkatuen mahdollisuudet, osalla tietoa ei ole lainkaan. Palkkatuetun työn järjestäminen nuorille edellyttää TE-toimistolta vahvaa yhteistyötä alueen yritysten ja muiden työnantajien kanssa. TE-toimistojen on suunnitelmallisesti kartoitettava työnantajia, jotka olisivat valmiita palkkaamaan nuoria. Lisäksi TE-toimistojen on aktiivisesti markkinoitava työnantajille mahdollisuutta palkkatukeen.

TE-toimiston on erityisesti tehtävä yrityksille tunnetuksi 1.1.2013 voimaan tulleet muutokset palkkatukea koskeviin säännöksiin. Yritysten mahdollisuuksia saada palkkatukea määräaikaiseen työsuhteeseen laajennettiin. Samoin laajennettiin työnantajien mahdollisuuksia siirtää tuella palkattu muun työnjärjestäjän (ns. käyttäjäyritys) tehtäviin. Tämä tehtiin poistamalla kaikki tuella palkattavaa henkilöä ja työnantajaa koskevat rajoitukset. Muutosten tavoitteena on edistää muun muassa nuorten mahdollisuuksia työllistyä.

Ammatillista koulusta vailla olevat nuoret

Ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten työllistymisen edistämiseksi palkkatukea on tarkoituksenmukaista käyttää oppisopimukseen silloin, kun oppisopimus ei ole mahdollinen ilman palkkatukea.

Vailla ammatillista koulutusta oleville nuorille on tarkoituksenmukaista käyttää palkkatukea työtä ja koulutusta yhdistäviin malleihin (oppisopimuskoulutus ja Toppis-malli). Oppisopimus-

koulutuksessa työnantajalle kouluttamisesta aiheutuvat kustannukset korvataan koulutuskorvauksella. Työttömälle työnhakijalle, jonka tuottavuutta alentaa muukin seikka kuin puuttuva koulutus, voidaan oppisopimuskoulutukseen myöntää palkkatukea. Palkkatuella tuetaan niiden työttömien nuorten pääsyä oppisopimuskoulutukseen, joiden mahdollisuudet päästä koulutukseen ilman palkkatukea ovat heikot. Palkkatuki ja koulutuskorvaus yhdessä eivät kuitenkaan saa ylittää tuella palkatusta nuoresta työnantajalle aiheutuvien palkkauskustannusten määrää.

Toppis-mallissa yhdistetään palkkatuettu työ ja ammatillinen työvoimakoulutus. Yhdistäminen voidaan toteuttaa siten, että ammatillista työvoimakoulutusta seuraa tuettu työ tai siten, että tuettuun työhön sisältyy ammatillinen työvoimakoulutusjakso (palkkatuetun työn ja koulutuksen yhdistävä malli). Toppis-mallin toteutuksessa voi olla erilaisia muunnelmia.

Jos nuoret tarvitsevat tukea löytääkseen oppisopimuspaikan tai Toppis-koulutusta tarjoavan työpaikan, apuna voidaan käyttää työhönvalmentajan palveluja. Työhönvalmennusta voidaan hyödyntää myös tilanteissa, joissa työnhakijat tarvitsevat tukea löytääkseen palkkatuetun työpaikan.

Työvoimakoulutusta suunnataan nuorille, kun se on tarpeellista ja paras vaihtoehto ammatin hankkimiseksi. Pääsääntöisesti nuoret ohjataan kuitenkin omaehtoiseen koulutukseen.

Sanssi-kortin kohderyhmä on laajentunut

Palkkatukea voidaan myöntää työttömän työnhakijan palkkaavalle työnantajalle palkattavan henkilön iästä ja koulutuksesta riippumatta. Sanssi-kortti, joka annetaan vain alle 30-vuotiaille nuorille, on todiste työnantajalle siitä, että nuoren kanssa on sovittu palkkatuen myöntämisestä. Palkkatuki voidaan myöntää, jos työnantaja täyttää tietyt ehdot. Lisätietoja ehdoista ja Sanssi-kortista kerrotaan esitteessä, joka löytyy osoitteesta www.te-palvelut.fi/sanssi.

Nuorelle on kerrottava palkkatuetun työn mahdollisuudesta ja Sanssi-kortista. Hänelle varataan henkilökohtainen keskustelu-aika TE-toimistoon työhaun ja kortin käytön arvioimiseksi. Nuoren oma aktiivisuus vaikuttaa työnantajien kiinnostukseen. TE-toimiston pitää opastaa nuorta kortin käytössä, sillä usein nuori tarvitsee rohkeutta lähestyä työnantajia. Sanssi-kortin käyttöä työnhaussa ja työhaun tukena voidaan harjoitella myös työnhakuvalmennuksessa.

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle kouluttamisesta aiheutuvat kustannukset korvataan koulutuskorvauksella. OKM on myöntänyt vuodelle 2013 yhteensä 4,4 miljoonaa euroa valtionavustusta perusopetuksen päättävien oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvaukseen. Oppisopimuskoulutuksen korotettu koulutuskorvaus on osa nuorisotakuuseen kuuluvaa koulutustakuuta.

Perusopetuksen päättävien nuorten oppisopimuskoulutuksen korvaus nousee merkittävästi. Tähän asti oppisopimuskoulutusta ammatillisena peruskoulutuksena suorittavilla korvaus on ollut keskimäärin 100 euroa kuukaudessa, nyt se nousee ensimmäisenä vuonna 800 euroon kuukaudessa. Korvausta maksetaan työnantajille samana vuonna perusopetuksen tai perusopetuksen lisäopetuksen päättäneiden opiskelijoiden oppisopimuksena toteutettavaan ammatilliseen perus- ja lisäkoulutukseen. Korvaus on ensimmäisenä oppisopimusvuonna 800 euroa kuukaudessa, toisena vuonna 500 euroa ja kolmantena vuonna 300 euroa kuukaudessa.

Uudistuksen tavoitteena on edistää oppisopimuskoulutusta nuorten koulutusmuotona ja tukea työnantajaa järjestämään nuoret huomioon ottavaa opetusta ja ohjausta.

Avustus korotettua koulutuskorvausta varten myönnettiin kaikille 41:lle koulutuksen järjestäjälle, jotka sitä hakivat. Avustuksella katetaan yhteensä yli 800 perusopetuksen päättävän oppisopimusopiskelijan koulutuskorvaukset. Perusopetuksesta suoraan oppisopimusopiskelijaksi siirtyvien määrä näyttäisi koulutuksen järjestäjien hakemusten mukaan lisääntyvän merkittävästi. Nykyisin kohderyhmään kuuluvia oppisopimusopiskelijoita on alle 200.

Vuonna 2013 avustusta voi käyttää 1.6.–31.12. välisenä aikana (perusopetus päättyy 1.6.2013.) Vuoden 2014 avustukset tulevat hakuun syksyllä 2013 ja niistä päätettäneen joulukuussa 2013.

Työttömyysturva ja koulutukseen hakeutuminen

Työmarkkinatuki on ensi kertaa työmarkkinoille tuleville ja työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saaneille tarkoitettu taloudellinen tuki. Tukea voi saada vain Suomessa asuva työnhakija. Oikeus tukeen alkaa aikaisintaan sinä päivänä, jolloin työtön ilmoittautuu TE-toimistoon. Alle 17-vuotiaalla ei ole oikeutta työmarkkinatukeen. Jos 17-vuotiaalla ei ole ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, hänelle voidaan maksaa työmarkkinatukea vain siltä ajalta, kun hän on työllistymistä edistävässä palvelussa, kuten työvoimakoulutuksessa, työnhakuvalmennuksessa tai työkokeilussa.

Alle 25-vuotiaan nuoren, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, on haettava keväällä vähintään kahta opiskelupaikkaa, joiden opiskelijaksi ottamisen perusteet hän täyttää. Opinnot voivat olla tutkintoon johtavaa tai ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Pelkän peruskoulun oppimäärän suorittaneella nuorella koulutus voi olla lukio-opintoja. Lukio-opintojen oppimäärän mukainen laajuus on vähintään 75 kurssia. Haettavan koulutuksen ei tarvitse kuulua yhteishaun piiriin. Koulutus voi olla myös muuta tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, esimerkiksi yliopisto-opintoja. Esimerkiksi kevään abiturientin on haettava syksyllä alkavaan ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen samana keväänä.

Nuori voi menettää oikeuden työmarkkinatukeen syyskauden alusta lukien. Näin käy, jos nuori ilman pätevää syytä jättää keväällä hakematta koulutukseen tai jos hän omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei häntä valita koulutukseen tai hän kieltäytyy koulutuksesta. Syyslukukauden alku on 1. päivä syyskuuta. Jos nuori keskeyttää opinnot ilman pätevää syytä, hän menettää oikeuden työmarkkinatukeen heti keskeytyksestä lukien.

TE-toimisto ja nuori voivat sopia poikkeuksesta kevään hakuvelvollisuuteen tai sopia, että hakuvelvollisuus korvataan kokonaan jollakin nuoren yksilölliseen tilanteeseen sopivalla palvelulla tai toimella.

Vaikka nuori edellä mainituista syistä olisi menettänyt oikeutensa työmarkkinatukeen, nuori voi olla oikeutettu työmarkkinatukeen työllistymistä edistävien palveluiden, esimerkiksi työvoimakoulutuksen tai työkokeilun ajalta.

Oikeuden työmarkkinatukeen voi myös saada takaisin. Tämä edellyttää, että nuori on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä, työnhakuvalmennuksessa, uravalmennuksessa, koulutuskokeilussa, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa tai kuntouttavassa työtoiminnassa. Oikeus työmarkkinatukeen palautuu myös, jos nuori on opiskellut päätoimisesti tai työllistynyt päätoimisesti yrittäjänä tai omassa työssä yhteensä vähintään 21 kalenteriviikkoa, valmistunut ammattiin tai täyttänyt 25 vuotta.

Velvollisuus hakea ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen koskee myös työttömyyspäivärahaa hakevia nuoria. Työmarkkinatukioikeuden menettämistä ja sen palautumista koskevat säännökset koskevat myös työttömyyspäivärahaa.

Kulukorvaus

Kulukorvauksia on selvitetty tarkemmin TEM:n ohjeessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja asetuksen soveltamisesta. Tässä kirjeessä ei ole käsitelty kulukorvauksia kattavasti. Esimerkiksi kotoutumislain mukaiset palvelut eivät ole mukana.

Lakisääteinen kulukorvaus

Jos nuori saa työttömyysetuutta palvelun ajalta, kulukorvausta voidaan maksaa työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti seuraavien palvelujen ajalta: työvoimakoulutus, työnhakuvalmennus, uravalmennus ja koulutuskokeilu. Jos nuorella on ammatillinen koulutus, hän voi saada kulukorvausta myös työkokeilun ajalta. Jos nuorella ei ole ammatillista koulutusta, hänellä on oikeus kulukorvaukseen työkokeilun osallistumispäiviltä vain, jos hänen oikeutensa työttömyyspäivärahaan on päättynyt enimmäisajan johdosta tai hän on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä.

Harkinnanvarainen kulukorvaus

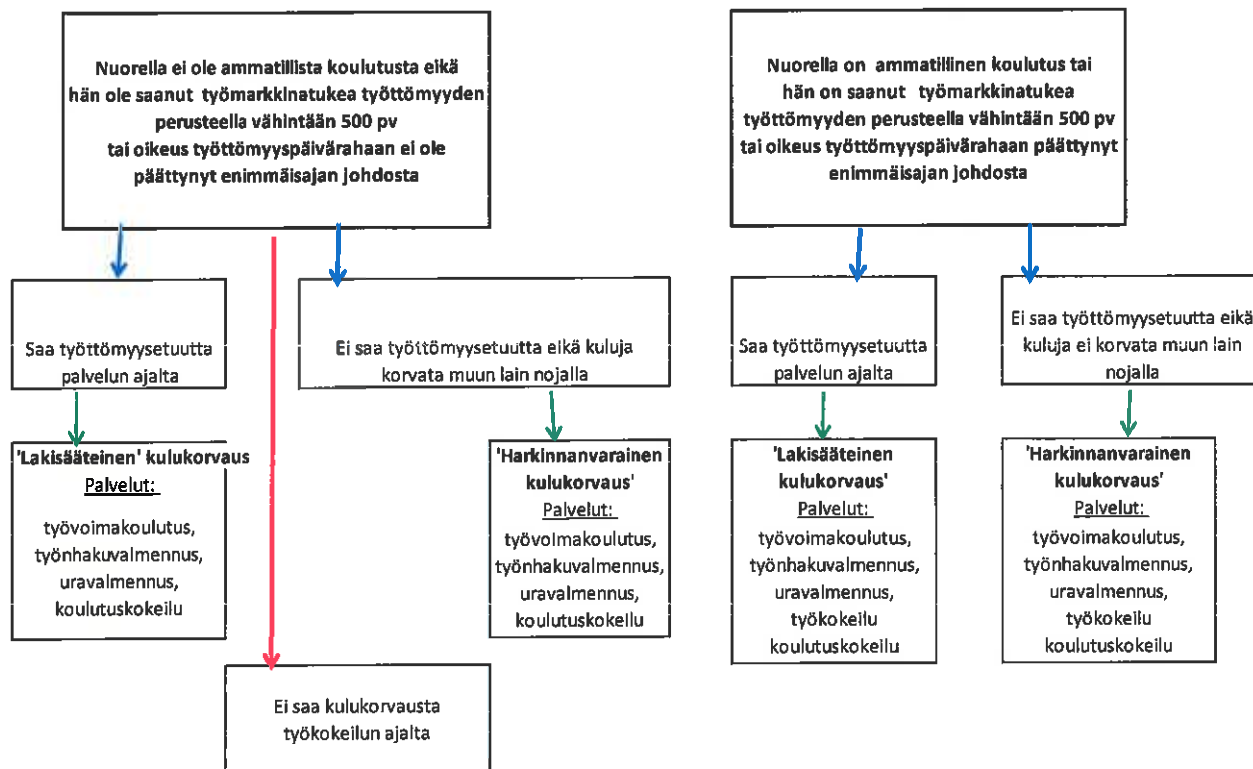
Jos nuori ei saa työttömyysetuutta palvelun ajalta, TE-toimisto voi myöntää kulukorvausta työvoimakoulutuksen, työnhakuvalmennuksen, uravalmennuksen ja koulutuskokeilun ajalta. Kulukorvausta voidaan myöntää työkokeilun ajalta, jos nuorella on ammatillinen koulutus tai jos hänen oikeutensa työttömyyspäivärahaan on päättynyt enimmäisajan johdosta taikka hän on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä. Vaikka harkinnanvaraisen kulukorvauksen piirissä ovat myös alle 17-vuotiaat nuoret ja päätoimiset opiskelijat, kulukorvauksen saamista työkokeilun ajalta koskevat rajoitteet koskevat myös heitä.

Harkinnanvaraista korvausta voidaan myöntää, jos nuorella ei ole oikeutta saada korvausta palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista minkään muun lain nojalla.

Hyväksyessään lain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta eduskunta edellytti hallitukselta pikaista selvitystä siitä, miten alle 25-vuotiaiden ammatillista koulutusta vaille olevien nuorten jääminen työkokeilun aikaisten kulukorvausten ulkopuolelle vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa osallistua työkokeiluun. Lisäksi eduskunta haluaa selvityksen siltä, vaarantaako säännös nuoristotakuun toteutumisen erityisesti alueilla, joilla matkakustannukset ovat merkittäviä. Lisäksi eduskunta edellytti hallituksen arvioivan, onko kulukorvauksen ikäsidonaisuus perusteltua kansalaisten yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta. Ministeriö arvioi loka-kuun 2013 loppuun mennessä, mihin toimiin eduskunnan lausuman johdosta pitäisi ryhtyä.

Kulukorvaukset alle 25 -vuotiaille nuorille

Kaaviossa ei ole otettu huomioon Kotol:n mukaista opiskelua eikä kuntouttavaa työtoimintaa

Työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminta on määritelty OKM:n päätöksessä 26.10.2006. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on tukea nuoren sosiaalista kasvua, vahvistaa nuoren elämäntaitoja, estää syrjäytymistä ja ohjata nuorta koulutukseen sekä työmarkkinoille. Työpajatoiminnalla on yhteys työvoima- ja yrityspalvelujen ohella sosiaali-, nuoriso- ja koulutuspalveluihin, sillä kaikista näistä ohjataan nuoria pajoille. Työpajat voivat tuottaa esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa, jonka tavoitteena on nuoren elämänhallinnan parantaminen ja edellytysten luominen työllistymiselle ja osallistumiselle TE-toimiston järjestämisvastuulla oleviin palveluihin.

TE-toimiston näkökulmasta työpaja on palvelujen järjestäjä, joka voi tarjota useampia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa määriteltyjä palveluja. Työpajojen menetelmiä ovat työvalmennus ja yksilövalmennus. Em. menetelmien johdosta työpajalla tarjottavat palvelut soveltuvat erityisesti nuorille, jotka tarvitsevat tavanomaista perehdytystä enemmän työnohjausta ja jotka tarvitsevat parannusta työelämävalmiuksiinsa.

Työpaja voi olla työpaikka, jossa tarjotaan mahdollisuus palkkatuettuun työhön ja/tai työkokeiluun. Ratkaisevaa palkkatuettuun työhön ja työkokeiluun ohjattaessa on, voiko työpaja järjestää pajalle ohjattavalle sellaisia tehtäviä, jossa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain sisältämien palvelujen tavoitteet toteutuvat. Työpajalla voidaan toteuttaa myös uravalmennusta. Se voi yhdessä työkokeilun kanssa muodostaa palvelukokonaisuuden siten, että uravalmennus edeltää työkokeilua.

Lähtökohtana on, että palkkatuetun työn tulee parantaa nuoren mahdollisuuksiaan sijoittua avoimille työmarkkinoille. Koska työ työpajalla on useimmiten määräaikaista, pajan yksi keskeinen tehtävä on tukea palkkatukijakson jälkeistä työllistymistä.

Työnantajien mahdollisuuksia siirtää tuella palkattu muun työnjärjestäjän (ns. käyttäjäyritys) tehtäviin on laajennettu vuoden 2013 alussa. Tämä tarkoittaa, että työpajoilla on aikaisempaa paremmat mahdollisuudet tiivistää yhteistyötä yritysten kanssa ja näin tukea nuoren työllistymistä. Työpajojen yhteistyö yritysten kanssa voi antaa nuorelle hyvän mahdollisuuden päästä yritykseen töihin (palkkatuen avulla tai ilman palkkatukea).

On huomioitava, että jos muu kuin yritys muodossa toimiva työpaja siirtää tuella palkatun henkilön toisen työnantajan tehtäviin ja saa siitä taloudellisen korvauksen, voi korvauksen saaminen johtaa siihen, että tuella palkatun katsotaan työllistyneen elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin (rinnastuu henkilöstövuokraukseen). Tällä taas voi olla vaikutusta palkkatuen määrään.

Työpajojen mahdollisuudet tarjota tuettua oppisopimuskoulutusta on hyvä selvittää tapaus kerrallaan.

Nuori voidaan ohjata työpajalle työkokeiluun, jos nuori voi työpajalla käytännössä kokeilla sen ammatin tai ammattialan työtehtäviä, joka häntä kiinnostaa ja johon hän esimerkiksi suunnittelee kouluttautuvansa. Jos työpajajakson sisältö ja tavoite on elämänhallinnan parantaminen tai yleisten työelämävalmiuksien kehittäminen, työkokeilu ei ole oikea palvelu. Em. tarkoitukseen oikea palvelu on esimerkiksi kuntouttava työtoiminta (elämänhallinnan parantaminen) tai uravalmennus (yleiset työelämävalmiudet). Em. ei tarkoita sitä, ettei työkokeilussa ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämisen ohella voisi tavoitteena olla myös työelämävalmiuksien ja elämänhallinnan parantaminen.

Ns. seinättömän pajan -toimintamalli voi tarjota työkokeilu- ja palkkatyömahdollisuuksia. Tämän toimintamallin soveltuvuus tulee arvioida tapauksittain.

Nuorten palvelujen resursointi TE-hallinnossa

Nuorisotakuun toteutumiseksi TE-hallinnon resurssien on oltava riittävät ja nuoria asiakkaita on osattava palvella. TE-toimistojen on huolehdittava siitä, että nuorten palveluun varataan riittävästi henkilöresursseja. *Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että vailla ammatillista koulutusta olevien nuorten tukemiseen osoitetaan päätoimisia nuorten palvelun asiantuntijoita.*

Vuoden 2013 valtion talousarviossa on saatu 3,3 miljoonaa euroa lisärahaa henkilötyövuosiin. Määräraha jaettiin ELY-keskuksille ELY-keskusten tarpeita kuunnellen. Lisäresurssit on kohdennettava nuorten palveluihin. Niillä on vahvistettava ammatinvalinta- ja uraohjausta ottaen huomioon myös korkeasti koulutettujen ja maahanmuuttajien palvelutarpeet.

Sähköpostiosoitteet kysymyksille, ellei ohjeista löydy apua

Asiakkaiden, sidosryhmien ja palvelun tuottajien nuorisotakuun toimeenpanoa koskeviin kysymyksiin vastaa ensisijaisesti TE-toimisto. Jos TE-toimisto tarvitsee apua nuorisotakuun toimeenpanossa (esimerkiksi säännösten ja ohjeiden soveltamiseen), sen on otettava yhteyttä ELY-keskukseen.

Nuorisotakuun toimeenpanoa koskevat kysymykset, jotka liittyvät *julkisesta työvoima- ja yrittäjäpalvelusta annetun lain ja valtioneuvoston asetuksen sekä näiden säännösten nojalla annetun ohjeen soveltamiseen, tulee lähettää ensisijassa alla oleviin sähköpostiosoitteisiin:*

ammattillinen kuntoutus: amku@tem.fi
 työttömyysturva: tyottomyysturva@tem.fi
 palkkatuki: palkkatuki@tem.fi
 työmarkkinatoimenpiteet (= työkokeilu): tyomarkkinatoimenpiteet@tem.fi
 työvoimapoliittinen avustus: tyoavustus@tem.fi
 starttiraha: starttiraha@tem.fi
 työnvälitys: tyonvalitys@tem.fi
 työvoimakoulutus: tyovoimakoulutus@tem.fi
 omaehtoinen koulutus: omaehtoinenopiskelu@tem.fi

TEM on avannut ELY-keskusten nuorisotakuuta koskevia kysymyksiä varten erillisen sähköpostiosoitteen TYO-nuoret@tem.fi. Tähän osoitteeseen ELY-keskukset saavat laittaa vain sellaisia nuorisotakuun toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä, joihin ELY-keskus ei ole löytänyt vastausta tästä tai muista ohjeista.

ELY-keskusten on lähetettävä TEM:n työllisyys- ja yrittäjyysosaston tehtäväalueelle kuuluvat nuorisotakuun toimeenpanoon liittyvät kysymykset yksittäisten virkamiesten sähköpostiosoitteiden sijasta edellä mainittuun sähköpostiosoitteeseen. Muutoksella pyritään nopeuttamaan kysymyksiin vastaamista (esim. yksittäisen virkamiehen poissa ollessa). Muutos TEM:tä myös seuraamaan, missä nuorisotakuuseen liittyvissä kysymyksissä ELY-keskukset tarvitsevat ministeriön tukea ja ohjausta.

ELY-keskus ei voi siirtää TE-toimiston kysymyksiä suoraan ministeriön vastattavaksi. ELY-keskusten on pyrittävä löytämään ratkaisut itse ja lähettämään oma ratkaisuehdotuksensa kysymyksen mukana. Lisäksi on otettava huomioon, että nuorisotakuuseen kuuluvat koulutustakuu, etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta kuuluvat OKM:n vastuualueelle. Nämä kysymykset on ensisijaisesti osoitettava OKM:n vastuuhenkilöille.

Jos viestiin sisältyy kiireellinen kysymys, johon tarvitaan vastaus kahden työpäivän sisällä, lähettäjä pyydetään merkitsemään viesti tärkeäksi. Jos kysymys, johon toivotaan vastausta, ei ole enää ajankohtainen, kysymys pyydetään perumaan lähettämällä sähköposti samaan osoitteeseen kuin alkuperäinen kysymyksen. Ministeriön asiantuntijat vastaavat kysymyksiin mahdollisimman pian.

Nuorisotakuun toteutuksesta vastaaville toimijoille ja yhteistyökumppaneille tarkoitettu yhteiskirje nuorisotakuun toteuttamisesta on valmistumassa lähiaikoina TEM:n johtamassa Nuorten yhteiskuntatakuu –työryhmässä. Kirje jaetaan mm. ELY-keskuksille, TE-toimistoille, kunnille, oppilaitoksille, ministeriöille ja työmarkkinajärjestöille.

Tuija Oivo
Osastopäällikkö

Teija Felt
Työmarkkinaneuvos

Tiedoksi:

- TEM
 - o työministeri Lauri Ihalainen
 - o valtiosihteeri Janne Metsämäki
 - o erityisavustaja Pilvi Torsti
 - o kansliapäällikkö Erkki Virtanen
 - o työmarkkinaneuvos Kimmo Ruth
 - o TYO:n esikunta ja ryhmät
 - o ALUE-osasto
 - o TIETO-osasto
- OKM
- STM
- Valtakunnallinen Työpajayhdistys ry

